

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ST. 11, 12

NOVEMBER, DECEMBER 1943

LETO 66

Dr. Anton Dolinar:

Pregled slovenske cerkvene glasbe.

XIX.

P. Angelik Hribar.

Dočim je bil pevski kor stolne cerkve sv. Nikolaja ognjišče in žarišče v cecilijanskem duhu usmerjenih cerkvenoglasbenih stremeljenj, je bil kor župnije Marijinega Oznanjenja ono torišče, kjer so ta stremljenja pognala prve dejanske sadove. Foersterju sta nudila vso pomoč pevca sv. Frančiška: p. Angelik Hribar in p. Hugolin Sattner. Frančiškanski pevski kor se je razživel, vzpodbujen po idejah cecilijanskega gibanja, potem se pa dvigal z urnimi koraki, v veliki meri po zaslugi prej imenovanih glasbenikov. Podrobni opis delovanja obeh dveh bo hkrati pokazal tudi vedno bolj rastočo moč in rast pevskega zbora. — Zgodnja Danica (l. 1873, str. 396) poroča: »V frančiškanskem samostanu je 5. XII. (1873) umerl č. br. Volbnik Klemen, zadnje 3 leta organist v franč. farni cerkvi, glasbeni umetnik, da malo takih, ki ni znal le samo preizvrstno orglati, ampak tudi polno družih inštrumentov igrati.« Njemu je sledil p. Angelik Hribar, ki je sin prijazne Tuhinjske doline nad Kamnikom; rodil se je 3. marca 1843 v Zgornjem Tuhinju; oče je bil cerkovnik in je imel pet sinov, ki so bili vsi glasbeno nadarjeni. Najodličnejša med njimi sta bila pač zadnja dva: Anton (Cerkv. GL 1. 1891, str. 90) in Jožef, ki je pozneje kot redovnik dobil ime Angelik. Šolal se je v Kamniku in Ljubljani. Kot gimnazijec se je lotil glasbe, učil petja in klavirja in imel v tem izvrstnega učitelja rajnega A. Nedveda; poleg tega sta mu bila pevska učitelja tudi Kamilo Mašek in Zöhrer. Po dovršenem šestem gimnazijskem razredu je stopil v frančiškanski red in v letu 1867 pel novo mašo: po končanih študijah je učiteljeval na ljudski šoli v Kamniku, na kar ga leta 1873 pokličejo v Ljubljano in mu izroče vodstvo frančiškanskega cerkvenega kora. To je vse, kar spada v okvir njegovega življenjskega pota. Opravljal je tudi druge službe: bil kurat v bolnišnici, na Gradu, v Prisilni delavnici, dolgo časa katehet v Šiški: toda težišče njegove dušnopastirske službe je bilo predano cerkveni glasbi: v službi organista je ostal do smrti. Ko je prevzel pevovodstvo frančiškanskega kora, so za višje glasove uporabljali deške glasove, kar pa je bilo združeno z velikimi neprilikami: dečki so kmalu mutirali in je bilo treba vedno iskati novih višjih glasov. Zato je bila važna premestitev p. H. Sattnerja iz Novega mesta v Ljubljano: ta je z večkratnim posredovanjem dosegel, da so sodelovale na koro tudi ženske. P. H.

Sattner se je v vodstvu pevskega kora pridružil p. Angeliku, tako da je prvi dirigiral, drugi pa orglal: od tedaj naprej je šla pot frančiškanskega kora stalno navzgor. Glasbeno se je p. Angelik dalje izobraževal tako, kot je pač vedel in znal: glasbeno nadarjenost je prinesel že od doma in prvi pogon za glasbeno znanje mu je bila lastna pridnost. Z gotovostjo lahko sklepamo, da mu je bil zvest mentor A. Foerster, s katerim ga je vezalo sedemindvajsetletno delovanje na orglarski šoli; istotako tudi domnevamo, da sta si največ glasbenih vprašanj izbistrila s p. Hugolinom v praktičnem glasbenem udejstvovanju na koru. Iz izkustva vemo, da je ravno vodstvo zbora močna gonilna sila tudi za skladateljevo tvornost: dolgotrajni stiki z zborom seznanijo dirigenta z njegovo zmogljivostjo; za gotove prilike ni zmeraj primernih skladb, ki jih ni mogoče hitro dobiti; če ni drugače, mora pevovodja sam poskrbeti, to pomeni: sam skladati. Tudi rad svoje skladbe poskuša z domačim zborom: tako raste z zborom tudi pevovodja-skladatelj, ki pri dejanskem izvajanju najbolj opazi, kaj je pisano za zbor in kaj ni, iz česar se more tudi sam največ naučiti. Pogled v naše prilike nas potrjuje v dejstvu, da je ravno ta način pevovodij-skladateljev bil merodajen za rast ustvarjalne sile naše cerkvene glasbe. Cecilijanski val je tudi Angelika zajel in se je ves predal delu za izboljšanje cerkvene glasbe. Želja po čim točnejši izvestnosti v vprašanih koralne izvedbe ga je vodila k benediktincem v Sekovo (Seckau), ki so veljali tedaj kot najboljši učitelji in izvajalci koralnih napevov. V l. 1878 sta se p. Angelik in p. Hugolin v času od 5. do 11. avgusta udeleževala glasbenega tečaja, ki ga je priredilo Cecilijino društvo na Dunaju.

Že na prvem občnem zboru Cec. društva leta 1877 je bil p. Angelik izvoljen odbornikom, kar je ostal do svoje smrti: »S tem društvom je živel, z njim delal, z njim trpel, z njim rasel, z njim si pridobil nevenljivih zaslug za preosnovo cerkvene glasbe na Slovenskem (Cerkv. Gl. 1907, str. 27).« Ob ustanovitvi orglarske šole je prevzel mesto učitelja klavirja, koralnega in figuralnega petja in vztrajal 27 in pol leta. Tudi kot škofijski kolavdator orgel se je nekajkrat pojavil.

V zgodovini slovenske cerkvene glasbe bo pa živel kot skladatelj: njegov duhovni obraz, ki se zrcali iz njegovih skladb, je tako svojstven, tako domač, tako res slovenski, da ga ni mogoče zamenjati s kom drugim: je v vsakem oziru samonikla glasbena osebnost. Pogledi po naših cerkvenih korih, zlasti zadnjih 20 let, jasno spričujejo, da je Angelikova pesem med nami tako zakoreninjena, da je postal nepogrešljiv del njihovega repertoarja: šteti ga moremo za Riharjem med najpopularnejše skladatelje. Korak, ki ga je storil od Riharja naprej, dobro čutimo in istotako leži na dlani, kaj ga loči od Foersterja. Njegove pesmi, zlasti prvih let, so povsem preproste, skoraj naivne, a sočne in živahne: kar je pa njihova posebna odlika, je tesen naslon na ljudsko melodijo. Njegov glasbeni stavek ne rešuje nikakih vprašanj: z enim pogledom si ga moreš prilastiti, tako je prozoren. Štiriglasni stavek rad uvaja za samospévom, ga smiselno prekinja z vmesnim dvo- ali troglasjem, kratkotrajna naraščanja, ki nas vodijo do dominante, so navadno izvedena sekvenčno. V splošnem prevladuje homofonija, kaj redko so nasejani istotako kratki polifonski nastavki. Skratka, harmonična brezhibnost, formalna preprostost in lahka izvedljivost povzročajo, da so njegove cerkvene pesmi povsod priljubljene, zlasti pa tam, kamor segajo korenine Angelikove invencije: med ljudstvom. Kaj več bi bilo težko reči o njegovem slogu. Kljub temu pa njegove skladbe vedno rad znova in znova slišiš. S p. Hugolinom sta izdala nekaj skupnih zbirk tako Marijinih kot tudi mašnih pesmi: Angelikove se točno ločijo od Hugolinovih in takoj bi jih spoznal, četudi bi ne bile imensko označene. Vsaka pesem izpričuje, da je Angelik ves izšel iz ljudstva in da drugačen tudi ni hotel biti. Zlasti pa je ta oznaka vidna na nekaterih skladbah. Ime-

nujem le nekatere: Marijine: Večerni zvon, Še predno zore zlati pas, O Marija vir kreposti, Čista Mati in Devica; evharistične: Jezusa ljubim, Med nami Jezus bivaš, Prihitite, o kristjani; adventna: V revi zdihuje, domala vse božične in velikonočne in še mnogo drugih.

Mimogrede tale pripomba: pri vsakem skladatelju se kaj hitro izluščijo s posameznih zbirk skladbe, ki na prvi pogled ugajajo, in se potem stalno izvajajo. Veliko — gotovo pretežen del — ostalih skladb, ki imajo večkrat enako vrednost, pa nihče ne odkrije in polagoma zapadejo pozabi. To vidimo n. pr. tudi pri Angelikovi zbirki desetih Tantumergo, ki so izšli v C. Gl. 1891: povsod je slišati le prvega v C-duru, dočim so ostali skoraj pozabljeni. Zanimiva je sodba dr. G. Kreka o p. Angeliku: »Hribarjeva dela ne napravljajo utiska stroge tabulature. V nebesa gledáje tudi on ne izgublja tal pod nogami, ne ustvarja, rekel bi, absolutne, od sveta docela odvračajoče se cerkvene glasbe, temveč stoji v večnem kontaktu s svojim narodom, uvidevši, da leži tudi bodočnost cerkvene glasbe v kolikor možno tesni relaciji z narodnim duhom. Dobri domači zvok in poljudna pisava gresta roko v roki z liturgičnim namenom.« Na isti strani ga označuje kot velenadarjenega epigona Hribarjevega. (Novi Ak., X. let., zv. 2, str. 21.)

Hribarjeve skladbe.

V prilogah Cerkv. Gl. so izšle naslednje pesmi:

L. 1878: Pred sv. obhajilom, Po sv. obhajilu, Mašna. V l. 1879 so izšli: »Postni in velikonočni napevi« za meš. zb. — 16 lahkih pesmi: 5 za križev pot, 5 postnih, 5 velikonočnih in 1 za sv. leto. Konec istega leta kot op. 4: »Napevi pri sv. maši in blagoslovu«. L. 1880: Sv. Jožef, Žalostna M. B., Češčena si Marija. Oglasnik Cerkv. Gl. 1880 naznanja: P. Angelik Hribar: Missa pro defunctis (za meš. zbor). V l. 1881 je izšla: »Zbirka slovenskih mašnih pesmi« v čast slovanskima apostoloma. Vseh pesmi je skupaj 49, ena sv. Cirilu in Metodiju, 6 k sv. obhajilu, druge so razvrščene za 10 maš: 15 napevov je iz Mohrove zbirke, 8 iz »Greith's Orgelbuch«, 1 iz Klossove zbirke, 1 napev je zložil K. Mašek, 1 K. Ett, 20 izdajatelj, 2 pa neznan skladatelj, 3 pesmi so iz »Cerkv. Gl.« ponatisnjene. Konec istega leta je izšlo 26 Tantum ergo, delno Hribarjevih (12), deloma drugih skladateljev (Schütty, Böckeler, Schmidt, Schubiger, Mohr, Witt). L. 1888: Missa »Tota pulchra es Maria« za štiriglasni mešani zbor z orglami. L. 1889: Sedem besedi Jezusovih na križu — za moški zbor (v Cec. I. del prirejena za meš. zbor), Počesčenje peterih ran Jezusovih, moški zbor, Sv. križ, moški zbor. L. 1891: deset Tantumergo (9 za mešani zbor, 1 za moški zbor). L. 1898: Asperges — Vidi aquam. L. 1901: Graduale (Unam petii a Domino, Ofertorij: Tulerunt Jesum). L. 1902: Missa in honor. s. Antoni Pad. Leta 1903: Božične (dve za moški zbor, dve za mešani zbor). L. 1907: Nagrobnica (za moški zbor).

Obe latinski maši značita prvence naše mašne kompozicije. Posamezni odstavki so nanizani eden na drugega: naraščanje in padanje glasbenega gibanja se vrši v tesnih prilikah, za orgle ni posebnega stavka. Istotako je modulacijski krog ozko očrtan. V prvi maši — F je: Qui tollis postavljen v Des-dur, Et incarnatus est v C-dur, Agnus v f-mol. Izven Sanctusa — ki je pisan v C-duru — se gibljejo drugi deli v F-duru. Slog je skozi in skozi homofonski.

Druga maša znači pomemben korak naprej. Razen Sanctusa in Benedictusa, ki sta pisana v B-, so ostali stavki v Es-duru, Cum sancto Spiritu nakazuje že mali fugato, Credo teče živahno. Zborovski stavki se menjavajo v eno-, dvo- in troglasju. Medtem ko je besedilo po prvi maši zgolj silabično razporejeno, nudijo oddelki te maše več melizmatičnih mest (prim. Sanctus). V posebni založbi je izšla Missa in honorem s. Joseph.

Poročevalec v Cerkv. Gl. (l. 1892, str. 72) pristavlja k maši tole: »Ne bomo govorili, kako je maša v strogo cerkvenem duhu zložena, niti razpravljali, kako so razni motivi posameznih glasov razdeljeni, ker ima skladba po največjem obliki znane prve maše skladateljeve, samo da je v novi maši vse bolj vzvišeno izmišljeno, globokeje občuteno in umetniško izdelano.« Najstarejše izdaje njegovih skladb sta zbirki: »Venec Mariji«, 24 pesmi, izvirne in drugih skladateljev, in »Zdihleji k Mariji Devici«. Skupaj s p. H. Sattnerjem sta l. 1891 izdala »Trinajst božičnih pesmi« za meš. zbor. Drugi pomnoženi natis je izšel l. 1908. L. 1893 je izšlo pod naslovom: Slava Bogu, cerkvene pesmi, I. zvezek: Dvajset mašnih pesmi za mešani zbor, zložila in izdala p. A. H. in p. H. S. Leta 1894 je izšla zbirka: Slava Bogu, II. zvezek, 23 Marijinih pesmi za mešan zbor, priredila p. A. H. in p. H. S. L. 1895 pa zbirka Slava Bogu: Obhajilne pesmi za mešani zbor. III. zvezek. Temu zvezku sta priloženi dve pesmi ob 700 letnici rojstva sv. Antona Pad. L. 1896 je pa izšel: Slava Bogu, II. zvezek: Postne in velikonočne, sv. križvega pota in misijonski napevi. K prvemu zvezku v oglasniku Cerkv. Gl. l. 1893. str. 48, tale opazka:

»Večkrat so se že slišale želje, naj se izda tretji del Cecilije kot dopolnilo mašnih pesmi, posebno za tiste zборе, ki le redko izvajajo latinske maše in potrebujejo torej mnogo več zmer novih pesem. Tukaj je popolnoma in gotovo ugodno postreženo takim željam. Besede so vzete iz I. dela Cecilije, za pevce so pri vsaki maši štiri kitice natisnjene, in sicer: Vstop, Slava, Evangelij in Vera.«

Leta 1904 je izšla zbirka »Slava Brezmadežni«; drugo in tretjo izdajo te zbirke je priredil Premrl, drugo l. 1911 in tretjo l. 1926. V Cerkv. Gl. (leta 1911, str. 38) dodaja Premrl smernice, po katerih je pripravil to zbirko: »Uredil sem zbirko ne iz lastnega nagiba, temveč naprošen od več merodajnih strani. Nedostatke prve izdaje sem poizkusil kolikor mogoče izločiti in sem zato mnogo mest v harmoničnem oziru izpilil, nekaj pesmi transponiral, nekatere spravil v prikladnejši takt ozir. jih primernejše pisal (namesto $\frac{3}{4}$ v $\frac{4}{4}$), osemnajst napevov prve izdaje pa sploh izpustil ter jih nadomestil z boljšimi in za cerkev prikladnejšimi, deloma starejšimi, deloma novejšimi skladbami. Kar se izboljšanja harmonizacije Riharjevih pesmi tiče, dostavljam, da sem sprejel v dosedanje zbirko osem napevov: št. 1, 11, 16, 20, 22, 23, 24 in 26 v obliki, kot jih je svoj čas Foerster uredil za porabo na ljubljanskem koru.« Poleg p. Angelika so zastopani še skladatelji: Karol Klinar (1), Leop. Zupin (1), Ivan Zupan (1), Josip Pavčič (1), Janez Laharnar (1), dr. Franc Kimovec (2), Alojzij Mav (1), Stanko Premrl (7). Vse imenovane zbirke so kmalu pošle in nastalo je popraševanje po novih izdajah. V Cerkv. Gl. (l. 1910, str. 40) beremo v listnici uredništva: »Na mnoga vprašanja glede ponatiska p. Angelikovih skladb poudarjamo, da se bodo izdala polagoma vsa dela pokojnega p. Angelika Hribarja v zvezkih in da so sedaj v tisku njegove 'Obhajilne', takoj za njimi izidejo 'Adventne in božične', drugo leto 'Velikonočne' itd. Skladbe prirejate za natisk naša veščaka čč. gg. p. H. Sattner in Stanko Premrl, katera s pietetno ohranita skladbe kolikor mogoče v prvotni koncepciji.« Tako je izšel l. 1910 pod naslovom: P. Angelik Hribar: Cerkevna glasbena dela I. zv., l. 1911 II. zv., l. 1912 III. zvezek. K III. zvezku: »Postni in velikonočni napevi« pripominja kritik v Cerkv. Gl.: »P. Angelikov slog je obče znan in splošno priljubljen med Slovenci. O ravno kar izdanih postnih in velikonočnih je pa treba priznati, da so še prav posebno lepe bodisi v melodiji, bodisi v harmoniji.«

Načelo pri izbiri je urednik takole izrazil: »Pri tem delu bova poizkušala vsa kakor koli pomanjkljiva mesta nadomestiti z boljšimi, a hkrati vedno in povsod čuvati in kolikor mogoče ohraniti p. Angelikov preprosti slog.«

C. Gl. I. 1910, str. 88.) Več Angelikovih pesmi je sprejel Foerster v oba dela Cecilije, dve evharistični (št. 27, št. 40) sta bili natisnjeni v »Slava Jezusu.« P. Angelik Hribar je umrl v Ljubljani 6. aprila 1907.

Viktor Steska:

Cerkvene in narodne pesmi.

V naših slovstvenih zgodovinah se večkrat piše, da so imeli izdajatelji slovenskih cerkvenih pesmaric namen zatirati posvetne narodne pesmi. Tako se izraža n. pr. dr. Kidrič v Zgodovini slovenskega slovstva, str. 169: »Redeskini je imel, kakor pred njim že Steržinar in Lavrenčič zavesten namen, da pomaga s svojo pesmarico zatirati posvetne narodne pesmi.« Podobno sodi o p. Marku Pohlinu: »P. Marko Pohlin je bil v presojevanju umetnostne in narodne lirike zelo ozkosrčen. O Anakreontovih pesmih naglaša, da niso bile ‚cel tako poštene‘, temveč navadno ‚pijaške‘, a slično sodi tudi o domači narodni liriki: ‚Kranjski godci štemajo zlasti per pijačah, inu na svatovščinah, veliku take pesme.‘« (Kidrič: Zgodovina slovenskega slovstva, 276.) Dalje sodi: Ok. 1775 »je postal odnos preroditeljev do narodne pesmi drugačen kakor v prejšnji dobi. Lavrenčič in Redeskini sta pač bila nasprotnika, toda prav med duhovniki je imel tudi novi odnos preroditeljev do narodne pesmi ne samo prve, ampak tudi najiskrenejše zagovornike, ki so pomagali oteti gradivo. Zanimanje se je pojavilo ok. 1775, torej pred objavo Herderjeve zbirke — pred nastopom nemške romantične šole, in to kot odmev barda Denisa. — Zbirke so imeli samo Zakotnik, Zois, Vodnik in filharmonično društvo, natisnili so v dobi prerodnih generacij le neznaten del, drugo je ostalo v rokopisu ali se celo izgubilo.« (Kidrič, l. c., 719.)

Kako so se izdajatelji cerkvenih pesmaric izražali?

Dalmatin je sodil, da pesmarica iz l. 1584. pomaga izpodrivati »druge, nepotrebne in pohujšljive zaljubljene pesmi.« (Kidrič: Zgodovina slovenskega slovstva, 81.)

Ahacij Steržinar: »Catholiš keršanskiga vuka peissme« 1729, pripoveduje v predgovoru, zakaj je pesmarico izdal. Tu navaja štiri vzroke, med njimi je tretji vzrok: »de bi druge prazne, nanucne, folž peissme opustili, namesti ta-istih pak le svete peissme peli«. (Marn, Jezičnik, XXII, 5.)

Primož Lavrenčič: Missionske Catholiš keršanske Pejssme, 1752, piše v predgovoru med drugim: De vam ustrezem, jest od vas večkrat prošén, inu od vaše žele persilen sem ene stare pejssme pogmerau inu perstavou, te nove pak zlasti za jedno Missionsko pridigo, tudi za andoht pruti angelskimu mladenču svetimu Aloyssju vkup zložeu, inu na svitlobo dau z' tem upeinem: de vi bodete vse posvetne inu nesramne pejssme vpustili, same pak le te nove inu svete pejli Bogu k' časti inu k' vaših duš zveličeinu. (Marn: Jezičnik, XXII, 26.)

Maksimilijan Redeskini je izdal l. 1775. zbirko: »Osem in šestdeset svetih pesmi«, ki je doživela več izdaj, n. pr. 1795, 1800. V predgovoru piše: »Hvalite Gospoda! Zakaj hvalna pesem je dobra. Psalm 146. Slišite kranjski pevci in pevke! Kako vas kronani pevec David k petju vabi, kako vas k temu priganja. Zato ima vzrok. Kakšen vzrok? Med drugimi morda prav ta, iz katerega so bile prav te bukve s pesmicami spisane, namreč, da bi tiste zaljubljene, grde, grešne, katere so nekateri dosehnal dostikrat sebi in drugim v pohujšanje peli, spravili iz poti in glave; pokaj bi vam bilo treba na poredne pesmi misliti, ko vam svetih manjkalo ne bo. — Te pesmi požete brez skrbi; s tem ne boste delali hudobcu veselja, joku Bogu in angelcem, ne ran svojim dušam.

Pojte jih torej sami sebi in drugim v veselje, v tolažbo in v dušno zveličanje. Če si v žalosti, v dvomih, če si neodločen, v skušnjavah, zapoj pesem, ki se ti zdi najbolj primerna. Tako tudi lahko drugim pomagaš. Komu, ki se je v

grešno priložnost namenil, zapoj pesem, da pojde v se in se na boljše pomisli. Trdovratnemu grešniku zapoj o pokori, o večni kazni. Pesmi so še skale za seboj potegnile, trda srca omehčale, da so povzročile solze pokore kot studence, zakaj, ko zaslišiš prijetni glas duhovnih pesmi, se duša omehča in nagne k pobožnosti. Sv. Avguštin je sam to skusil, da so njegove oči prelivale solze kesanja ob duhovnih hvalnih pesmih in »meni je bilo dobro pri njih«, spričuje sam.

Pojte mladi in stari, možje in žene, samski in zakonski, ob nedeljah, praznikih, ob delavnikih, v cerkvi, na božji poti, pri procesijah, na polju, doma, zlasti na preji, da se nikdar več ne bo čul strupeni glas slabih pesmi, ampak se bo vedno do neba razlegala Bogu prijetna pesem!«

Matija Ahacelj je izdal v Celovcu l. 1833.: »Pesme po Koroškem inu Štajerskem (zbrane) znane, enokoliko popravljene inu na novo zložene«. Ta pesmarica ima v 1. izdaji str. 16 + 285 + II., v drugi l. 1838. str. 146 + II, v tretji str. 162 + III. Vsaka izdaja ima 24 str. not. V predgovoru piše:

»Vem, da lepe pesmi radi požete in s petjem sebi kratek čas, drugim veselje delate, Bogu pa čast in hvalo dajete. Nate! Tukaj se vam podaja čedno zbranje najlepših pesmi, ki so polne lepih nauk in zalih, nedolžnih rožic pevske umnosti. Svest sem si, da jih boste z veseljem popevali.

V teh pesmih se nahajajo nekatere vam neznane in nerazumljive besede, najdete pa morda tudi druge po vašem bolj znane poleg postavljene.

Zadaj boste našli tudi nekoliko napevov teh pesmi, postavljene na note, katere vam vsak godec ali kdo drug na note vaje človek, posebno gospod učitelj, prav lahko zapoje, dokler si sami napeva niste zapomnili.

Lepo vas prosim, bratje in sestre slovenskega rodu, posebno vas mladenci in mladenke, opustite vse nesramne, umazane, klafarske in nespodobne pesmi, katerih je sama peklenska hudoba po svojih pomagačih toliko na svet, kot ljuljko med pšenico, zasejala. Po njih se pošteni pohujšujejo, nedolžni zapeljujejo in Bog žali. Nikdar grdo, temveč le pošteno petje vam pravo in stanovito veselje daje. Pojte, pa pojte pošteno in najte, da se bo vaših bogaboječih in nedolžnih pesmi slavn glas razlegal po dolinah, razodeval po gorah, vzdigoval do nebes! To vam želi vaš pristrčni prijatelj, ki vam te pesmi izroča.« —

Iz teh navedb sledi, da so ti izdajatelji pesmaric hoteli preprečiti petje »nepotrebnih, pohujšljivih, zaljubljenih pesmi« (Dalmatin, Kidrič, 81), »praznih, nanucnih, napačnih (Steržinar), posvetnih, nesramnih (Lavrenčič), zaljubljenih, grdih, grešnih (Redeskini), nesramnih, umazanih, klafarskih, nespodobnih pesmi« (Ahacelj).

Iz teh oznak je jasno, da ti izdajatelji pesmaric niti od daleč niso mislili na poštene narodne pesmi, ampak le na res nedostojne in prostaške, katerih bi se moral vsak pošten človek sramovati in katere naziva narodne pesmi ne zaslužijo.

Nihče teh zbirateljev narodnih pesmi se ne protivi poštenim narodnim pesmim, pač pa nedostojnim, katerih se je že tedaj mnogo nahajalo med našim ljudstvom in katerih tudi Štrekelj ni sprejel v svojo zbirko. Sicer je pa tudi med tistimi, ki jih je Štrekelj objavil, mnogo ljuljke, to je, več malo dostojnih pesmi, ki bi jih slovstvo nič ne pogrešalo, ko bi bile izostale.

Ko se je pisec teh vrstic trudil, da bi v Štrekljevi zbirki našel nekaj dobrih, poštenih humorističnih pesmi, je bil v veliki zadregi, ker jih skoraj ni mogel najti. Čeprav nekatere niso pohujšljive, so pa nemoralne v tem smislu, ker se iz bližnjega preveč norčujejo in mu zato na ugledu škodujejo. Pravi humor bi smel samo napake žigosati ali smešiti, oseb pa ne bi smel žaliti in jim škodovati. To pač ni namen poezije.

Zato se ne čudimo, da so celo duhovniki bili med prvimi nabiralci narodnih pesmi; znali so namreč ločiti poštene narodne pesmi od nedostojnih, ki jih je zložil le pokvarjeni okus. Dobrim, poštenim, dostojnim narodnim pesmim se nihče ne protivi; slabe, neokusne so pa narodu le v škodo in sramoto.

Spomini na skladatelja Ivana Kokošarja ob 20 letnici njegove smrti.

V goriškem malem semenišču je tedanji ravnatelj dr. Anton Mahnič, poznejši škof krški, ustanovil za gojence mali orkester. Imeli smo godalni kvintet in zraven še flavto in klarinet v C, torej skupno sedem inštrumentov. Dal nam je na razpolago posebno sobo za godbo in nam najel tudi glasbenega učitelja. Sprva znanega goriškega glasbenika Rudolfa Penso, ki je letos umrl v visoki starosti. Bil je pa bolj virtuoz kakor pa pedagog. Vendar je napisal več lepih skladb za naš orkester, večinoma iz Verdijevih oper. Pozneje je prišel neki Hönig, doma iz Kanala. Ta nas je pital pa le s plesno glasbo, ker je bil sam kapelnik neke plesne godbe. Igrali smo le Ziehrerja, Komzaka, Straussa, Ivanovičija itd. Sploh je bilo za glasbo v malem semenišču zelo dobro preskrbljeno. Zborovsko petje je vodil znani prof. Ivan Mercina. Na razpolago smo imeli klavir (pozneje dva) in harmonij. Toda ker je bilo število tistih, ki bi se radi učili klavirja, le preveliko, je prišlo na vsakega tedensko komaj dvakrat po pol ure časa. Zato se ni mogel nobeden prav razviti. Ker je moj oče bil takrat učitelj in organist v Podgori, sem jaz vse počitnice porabil v to, da sem se hodil vsak dan v semenišče vaditi na klavirju. Večinoma sem igral po osem ur na dan, včasih tudi več. Jenjal nisem niti takrat, ko so me roke zaradi prijemanja oktav strašno bolele. Vendar je ta bolečina hitro minila, ko so se žile privadile. Zato pa sem v nekaj letih pošteno obvladal klavir. Semeniški ravnatelj je kupoval tudi note: Černija, Clementija (celo gradus ad Parnassum), Sonatinenalbum itd. Imeli smo tudi Mazasove in Pleyelove duete za violine. Nadalje smo imeli v štiriročnem klavirskem izvlečku skoraj vse Bellinijeve in Donizettijeve opere. Ker nam je plesna glasba pri našem malem orkestru že presedala, sem začel prirejati za naš mali orkester vse lepše komade iz Bellinijevih in Donizettijevih oper, kar na podlagi štiriročnih klavirskih izvlečkov ni bilo težko delo. Ker sem si obenem prepisal veliko dobrih partitur, sem na ta način dobil jasen vpogled v ustroj malega orkestra. Slovenskih skladb smo imeli malo. Par Volaričevih, Parmovo Jour-fixe koračnico, nekaj samospevov iz I. Fr. Vilharjeve knjige skladb, nekaj Nedvedovih samospevov, nekaj venčkov narodnih pesmi po Žirovniku, igrali smo tudi sekstet iz opere Prodane neveste — vse to prirejeno za mali orkester. Imeli smo tudi nekaj čeških skladb. Te skladbe smo dobili s posredovanjem uredništva glasbenega lista »Mlady hourlista«, na katerega je bilo naročeno semeniško vodstvo. Ta list je prinašal kratke in lepe skladbe za violino, za klavir in violino, pa tudi duete in tercete za violine. V neki številki je prinesel parafrazo narodne pesmi »Na Gorenjskem je fletno« za dve violini.

S časom pa se je oglašalo vedno več gojencev, ki bi radi pristopili k našemu orkestru in bi se radi učili — pa niso imeli inštrumentov. Šli smo torej k ravnatelju in ga prosili, naj bi nam kupil še tri violine in eno violo. Najprej nas je ravnatelj vprašal, koliko bi to stalo. Pokazali smo mu nemško pisan katalog neke češke tvrdke v Pardubicah. Ravnatelj je v duhu seštel vsote (ki smo jih rdeče podčrtali) in takoj odkimal, češ da toliko denarja nima na razpolago. Ker pa je sam zelo ljubil glasbo in je naš orkester res dobro igral, nam je rekel, da denarja sicer ne da, ker ga nima, da pa bo vprašal stolnega župnika, če ima morda v arhivu shranjenih kaj starih inštrumentov iz prejšnjih časov. Potolažil nas je še z besedami, da je slišal praviti, da so stari inštrumenti boljši kot novi.

Cez nekaj dni nam je stolni župnik poslal štiri inštrumente, tri violine in eno violo — ravno toliko, kot smo si želeli. Ko smo vrečo odprli, smo našli štiri stare inštrumente v precej žalostnem stanju. Vsi inštrumenti so bili brez strun,

brez lokov in nekateri celo brez vijakov; umazani in zaprašeni pa tako, da smo porabili več ur, da smo jih spodobno očistili.

Ko so bili instrumenti očiščeni, smo šli prosit ravnatelja, naj nam da denarja, da kupimo strune in druge potrebščine. Dal nam je dvanajst goldinarjev. Porabili smo vso vsoto in še nekaj desetice smo morali določiti iz svojega. Napeli smo strune, namazali smo loke in poskušali instrumente drugega za drugim. Prva violina je imela v notranjosti etiketo z napisom: Sanctus Seraphin faciebad anno 1741. Bila je črno lakirana z rjavimi lisami. Bila je tudi nekoliko večja od navadne violine, toda manjša od viole. Na struni g, d in a je imela močan in sonoren glas, na struni e pa veliko bolj šibek in nosljajoč. Druga violina je imela etiketo: Jakob Stainer Absam faciebad anno (številke letnice so bile popolnoma zabrisane). Posebnost te violine je bila, da je imela močno izbočeno gorenjo ploskev. Glas strun g in d na tej violini ni bil za nič, pač pa je bil na a in e zelo lep in čist. Tretja violina ni imela etikete — bila je srednje dobra. Pač pa je bila zelo dobra viola (brez etikete). Rajši sem igral na tej stari violi, kot na novi iz češke tovarne, ki tudi ni bila slaba.

Sprva smo mislili glede na starost, da sta prva dva instrumenta originalno delo obeh navedenih starih mojstrov, naš glasbeni učitelj pa ni bil tega mnenja, češ da bi morali biti instrumenti v tem primeru veliko boljši. Vendar dvom nam je ostal. Toda koga naj vprašamo? Kam naj se obrnemo? Kam drugam kakor k skladatelju Ivanu Kokošarju, ki je bil tisti čas najbolj izobražen glasbenik na Goriškem, pravi orakel v vseh glasbenih vprašanjih. A on je bil daleč v Šebreljah. Sklenili smo, da mu napišemo pismo in mu sporočimo naš dvom. Skrbno sem sestavil pismo in ga odposlal. Kmalu je prišel odgovor. Pisma seveda nimam več, toda letnico in glavne podatke sem si pozneje kot bogoslovec prepisal na zadnji prazni list v brevirju, da bi ga gotovo ne izgubil.

G. Kokošar nam je odgovoril, da dokler instrumentov ne vidi in ne sliši, ne more soditi, ali so to originalna dela ali imitacije starih modelov, da pa je zelo, zelo malo verjetno, da bi bila to originalna dela in da ima naš glasbeni učitelj gotovo prav, če sodi, da bi morala biti originalna dela veliko boljša kot sta onadva instrumenta. Potem pravi, da sta oba instrumenta imitacije starih modelov, in sicer gotovo nemškega izvora, kar dokazuje beseda »faciebad«. Le Nemci zamenjavajo črki d in t; tako na primer rečejo: toper tan namesto dober dan. Italijan (in Serafin je bil Italijan) bi zapisal pač faciebat, kakor je slišal izgovarjati, in nikoli bi ne zapisal faciebad, ker tako nihče ne izgovarja. Potem nam je dal še nekaj podatkov o obeh starih mojstrih. Santo Serafin je bil okrog leta 1730. učenec slavnega goslarja Antona Stradivarija (1644—1737) in je delal v njegovi delavnici; pozneje se je osamosvojil. Jakob Stainer iz Absama na Tirolskem (1621—1683) je bil učenec Nikole Amatija (1596—1684), njegovi instrumenti so visoko cenjeni in stanejo težke tisočake.

Silno sem bil vesel tega pisma, toda niti na um mi ni prišlo, da bi se g. Kokošarju tudi zahvalil. To je žal prirojena napaka vseh mladih ljudi — ta napaka je v cvetu tudi še dandanes.

Cez nekaj let pa je g. Kokošar prišel za župnika na Travniki k cerkvi sv. Ignacija v Gorici. Šel sem ga obiskat. Ko sem stopil v njegovo sobo, je ravno sedel pri svojem velikanskem harmoniju z dvojnimi manualom in pedalom. Vstal je od harmonija, toda jaz sem ga prosil, naj le nadaljuje, ker se mi nikamor ne mudi. Zaigral mi je neko svojo skladbo, ki mi je zelo ugajala, zlasti je zbudil mojo pozornost zelo karakteristični stavek »Aleluja«. Ko sem leta 1933. urejeval Kokošarjeve skladbe za zbirko »Gradualia et ofertoria pro maioribus festis totius anni« in sem vzel v roke njegov graduale za vnebohod Gospodov, sem se takoj spomnil, da je bila to tista skladba, ki jo je igral pri mojem obisku. V prijaznem pomenku nama je hitro minil čas. Obiskal sem ga še večkrat, dokler je bil v Gorici, in sem vedno bolj spoznaval, kako globoko je bil izobražen v vseh

strokah, posebno pa še v glasbenem oziru. Bil je zelo strog cecilijanec in zato sva prišla glede novejšje cerkvene glasbe večkrat navzkriž. Dopovedati si ni dal nič in je zraven tega še svoje mnenje podprl s tolikimi protidokazi, da se je večkrat omajalo moje stališče, kar sem mu tudi odkrito priznal. S ponosom mi je kazal svoje zbirke narodnih pesmi, pisane v malih zvežčkih pod naslovom »Da ne pozabim«. V teh zbirkah so bile pesmi zapisane le enoglasno. Imel pa je večino teh pesmi tudi harmoniziranih za moški in mešani zbor.

Bil je plemenit, globoko izobražen in silno delaven človek. Rojen je bil v Hudi južni pri Oblokah 13. aprila 1860 in umrl na Grahovem 16. maja 1923. Letos torej obhajamo dvajsetletnico njegove smrti.

Slava njegovemu spominu!

Adolf Gröbming:

Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike.

(Dalje.)

N-ovska skupina.

Črka *n* označuje v slovenščini tri glasove:

- a) navadni, srednji ali trdonebni *n* (nebo, sneg, zvoniti),
- b) mehkonebni *n̥* (angel = a~~n̥~~gel, Anka = A~~n̥~~ka),
- c) v zvezi s črko *j* = *nj*, mehki ali topljeni *ñ* (njega = ñega, konj = koñ).

a) Trdonebni *n*

Artikulacija navadnega ali srednjega *n*-a je opisana v C. Gl. 60/9. Kot navadni trdonebni nosnik izgovarjamo ta glas povsod, kjer ga pišemo s črko *n*, razen pred soglasniki *g*, *k* (prim. mehkonebni *n*) in *j* (prim. topljeni *n*): naš, nebo, nikoli, nov, n~~r~~av, n~~u~~jen; enako, goniti; gnusen, o~~g~~nojen, rajnik, vendar, vince...

Kadar stoji *n* v predsamoglasniški ali v medsamoglasniški legi: rajnik, o~~g~~nojen, enako... se veže z naslednjim vokalom: raj~~n~~-nik, gno~~n~~-ji-ti, e-na~~n~~-ko..., kadar pa stoji na koncu zlogov, pred soglasnikom ali na koncu besed, s predstoječim samoglasnikom: zvon~~n~~-ček, dan (se dela)...

b) Mehkonebni *n̥*

Glede artikulacije mehkonebnega *n̥*-a primerjaj opis v C. Gl. 60/9. Razlika med trdonebnim in mehkonebnim *n̥*-om je sledeča: Trdonebni *n* izgovarjamo z zaporo jezika na trdem nebu. Pred zaporniki *g* in *k* se pa artikulacija *n̥*-a prienači artikulaciji teh glasov in jezik ne tvori zapore proti trdemu, ampak proti mehkemu nebu. To prienačevanje se ne vrši le v besedah samih, ampak tudi med besedami v tekočem govoru. Tudi tu se trdonebniki izpreminjajo v mehkonebnike, ako sledijo besedam, ki končujejo z *n̥*-om besede, ki začenjajo z *g* ali *k*: ves dan~~n̥~~ ga ni bilo, nezna~~n̥~~ koren itd.

Razlike v artikulaciji imajo za posledico izpremembe resonančnih činitelev. Medtem ko resonira pri navadnem *n*-u poleg nosne votline tudi ustna, resonira pri mehkonebnem skoraj izključno nosna votlina.

Kakor trdonebnik *n* pred soglasnikom, tako se mehkonebnik spaja vedno s spredaj stoječim vokalom v en zlog: a~~n̥~~-gel, Slo~~n̥~~-ve~~n̥~~-ka, za~~n̥~~-ka itd.

Opis artikulacije tega topljenca najde bralec v C. Gl. 60/9. Kakor topljeni *l'* (lj), tako se tudi topljeni *n* piše z dvema črkama *nj*, ker nimamo zanj v abecedi posebnega znamenja. V cirilici se piše ta topljenec s posebnim znamenjem (*н*), prav tako tudi v glasoslovju (*n̂*).

Razlika med pravim topljencem *n* in skupino *n + j*, s katero se topljenec tudi v knjižni izreki večkrat zamenjuje, je sledeča: Pri pravem topljencu je jezična konica že v začetku artikulacije naslonjena na notranjo plat spodnjih sekalcev in se sprednji del jezične ploskve iz te lege pritiska ob trdo nebo. Pri artikulaciji glasovne skupine *n + j* je izreka drugačna. Tu artikuliira jezik najprej navadni trdonebni *n*, tako da najdemo jezično konico v začetku artikulacije za zgornjimi sekalci; za spodnje sekalce zdrkne šele pri izreki prepisnika *j*.

Če tudi je Fr. Bezljaj s poskusi ugotovil,¹ da se topljeni *n̂* v knjižni izreki ne uporablja več — kar pri enostranski izbiri poizkusnih oseb, ki so vse iz krajev, kjer se topljenec ne govori več, itak ni nič čudnega — imam vendar vtis, da se v zborni izreki bolj upošteva, kakor topljeni *l'*. Tudi v narečjih je bolje ohranjen. Nepokvarjenega najdemo še v zapadnih narečjih (Rož, Bohinjska dolina, Rezija, Goriško, Kras, zapadni del Notranjske), v Belokrajini in v Prekmurju.² V večini drugih narečij so ostali vsaj sledovi za njim (*kojn*, *pregajnat*... za *konj*, *preganjati*...). Zato je človeku nerazumljivo, zakaj se skuša v zadnjem času tudi ta sonant vreči med staro šaro. Ako se morajo otroci v krajih, kjer ne poznajo gorenjskih vokalov, učiti njih izreko, zakaj se ne bi gorenjski otroci učili artikulacije topljencev?

Crki *nj* ne izražate vedno pravega topljenca, ampak včasih tudi skupino *n + j*, ki jo je treba po njih sestavinah izgovarjati tako, da vežemo *n* s spredaj stoječim vokalom, *j* pa z naslednjim:³ Na ta način moramo izgovarjati:

a) *nj*, ki nastane pri stiku *n*-a s končnico *-jo* v edninskem orodniku samostalnikov ženskega spola na *n*: z *dlan-jo*, z *jablan-jo*, s *stran-jo*...;

b) *nj*, ki se pojavi pri stiku *n*-a s končnico *-ji* (*-ja*, *-je*) pri pridevnikih, kakor: *jelen-ji* (*-ja*, *-je*), *petelin-ji*, *vran-ji*...;

c) *nj*, ki nastane pri stiku *n*-a s končnico *-je* v množinskem imenovalniku moških imen na *-an*: *cigan-je* (poleg *cigani*), *Celjan-je*, *Dunajčan-je*, *kristjan-je*, *Ločan-je*, *meščan-je*, *Ribničan-je*, *tržan-je*, *vaščan-je*...

V vseh drugih primerih nam je izgovarjati *nj* kot pravi topljenec, bodisi da stoji:

a) v začetku besede ali med samoglasniki: *nje-ga* (*ne-ga*), *ze-le-nja-va* (*-na*) ali

b) na koncu besed in zlogov (pred soglasniki): *zanj* (*zanj*), *konj-ski* (*konj-ski*).

V primerih pod a) ga izgovarjamo z naslednjim zlogom, v primerih pod b) s prejšnjim. To velja zlasti za šolane pevce. Zborovskim pevcem, ki so iz krajev, kjer je ta glas neznan, se lahko dovoli, da izgovarjajo topljenec pred vokali s kratkim, prehodnim *i*-jem (*nje-ga*, *zelenja-va*), na koncu besed in zlogov pa ga je treba vedno pravilno artikulirati.

R-ovska skupina.

Črka *r* označuje v slovenščini dva glasova:

- a) navadni ali soglasniški *r* (*ri-ba*, *gor-ko*),
- b) zlogotvorni ali samoglasniški *r* (*vrt*, *rž*).

¹ Prim. »Oris slovenskega knjižnega izgovora«, str. 17 in 44.

² Prim. Ramovš: Konzontizem, str. 114/64.

³ Prim. Breznik: Slovenska slovnica. IV. izd., str. 33/35.

a) Soglasniški r

Opis artikulacije navadnega ali soglasniškega r-a najde bralec v C. Gl. 61/177. Navadni r izgovarjamo povsod, kjer stoji zraven samoglasnikov. Ako stoji r za samoglasnikom, ga izgovarjamo s prednjim zlogom (*mor-je*, *mir*), ako stoji pa pred njim ali med dvema samoglasnikoma, z naslednjim zlogom (*ra-na*, *tru-plo*, *go-ra*).

Kakor je ugotovil Fr. Bezljaj,⁴ zatrepeta v navadnem govoru pri tem r-u jezična konica samo enkrat. Pevec, zlasti solistično izobražen, se s takšno izreko ne sme zadovoljiti, ker pride glas premalo do izraza, ampak mora soglasniški r v predvokalični (*ra-na* in v medvokalični legi (*ve-ra*), kadar ne nastopa v zvezi z drugimi soglasniki, izgovarjati nekoliko intenzivnejše, z dvema ali tremi tresljaji. Varovati pa se mora pretiravanja in prilagoditi r drugim glasovom. Predvokalični r za soglasniki (*tru-plo* in r na koncu besed in zlogov (*čar*, *mir-no*) je treba tako izgovarjati, kakor v navadnem govoru.

b) Zlogotvorni r

Zlogotvorni r, ki mu pravimo tudi samoglasniški, ni pravi samoglasnik, ampak vrši le samoglasniške funkcije, t. j. nadomešča v zlogu samoglasnik: grme-ti. Artikulacija pravega zlogotvornega r-a se od soglasniškega prav nič ne razlikuje. V bistvu gre za isti glas, toda različne dolžine, kajti pri soglasniškem r-u zatrepeta jezična konica, kakor sem že prej omenil le enkrat, pri pravem zlogotvornem r-u pa večkrat. Takšen zlogotvorni r se v zborni izreki ne uporablja; poznajo ga samo vzhodni Štajerci in ogrski Slovenci. V knjižni izreki se splošno izgovarjata namesto zlogotvornega r-a dva glasova, in sicer polglasnik, ki izpolnjuje večji del glasu in r, torej *ar*. Kakor je ugotovil Fr. Bezljaj⁵ s poskusi, odpadejo na polglasnik približno 12, na pravi r pa 2 stotinki od časa, ki ga uporabimo za izreko zlogotvornega r-a. Ne pravimo torej — ako hočem izreko nazorno prikazati: *grrr-me-ti*, ampak *gær-me-ti*. Takšna izreka je tudi za petje zelo ugodna in lepša kakor izreka s pravim r-om. Kako čudno bi zvenel

drdrajoči r v primerih kakor: *smrrr-tni an-gel*, ako ne bi nadomestili r-a s polglasnikom?

Z zlogotvornim r-om moramo izgovarjati besede:

a) kadar stoji r med dvema soglasnikoma: *brdo*, *brzda*, *drhal*, *grmada*, *grmeti*, *jedrnatost*, *koprnenje*, *pri*, *smrt*, *trta*, *vrt*, *žrtev*...

b) kadar stoji r v začetku besed pred soglasnikom: *rdeč(ica, -iti se)*, *rđeti*, *rja(ast)*, *rjav(ec, -eti)*, *rjuha*, *rjuti (rjovem)*, *rt(ič)*, *rvati*, *rž(en)*...

Tega pravila se zborna izreka ne drži dosledno. V primerih, ki sem jih navedel pod a) se r sicer pravilno izgovarja: *bårdo*, *bårzda*, *dårhau*, *gårmada*..., v primerih pod b) pa se je začela zlogotvornost r-a tudi v književni izreki krhati. Pravilno s polglasnikom se izgovarja r le še v nekaterih besedah: *art(ič)*, *arž* (manj pravilno *raž*), *arja* (pa tudi enozložno *rja*)... skoraj povsod drugod se polglasnik opušča in izgovarja r soglasniško: *rdeč* (enozložno), *rjav* (enozl.), *rjuti* (dvozl.)... namesto pravilnega: *ar-deč*, *ar-jau*, *ar-ju-ti*...

»Navada popada«, pravi pregovor in res je popadla tudi naše pesnike, tako da niso več redki verzi kakor:

Ko pogledi nama so se vjeli
ni polila tebi lic *rđetica* (dr. Robida).

⁴ Prim. Oris slovenskega knjižnega izgovora, str. 34.

⁵ Prim. Oris, str. 77, izreka besede črv (čřv).

Zame bere šopek *rdeč*
trga sladki karanfil,
trga divji rožmarin. (Cv. Golar.)

Mak, mak, mak sredi polja kima,
mak, mak, mak *rdečo* kapo ima. (Župančič.)

Pevec se mora v teh in podobnih primerih seveda držati ritma, ki mu ga določata pesnik in skladatelj, ter izgovarjati *r* soglasniško.

S polglasnikom pa je treba *r* izgovarjati tedaj, kadar je iz ritma pesmi razvidno, da mu je pesnik določil zlogotvorno funkcijo:

Ona pa je tam sedela,
orosile so solze
njena lica zardela (izg. *zaardela*) (Drag. Kette).

Slišala deva jo
in zardela (izg. *zaardela*) (Drag. Kette).

Vse mi pokosi cvetke dišeče,
bele, rumene, plave, rdeče (izg. *ardeče*) (Fr. Cegnar).

Ako se tega ne upošteva, se pripetijo lahko napake v deklamaciji, kakor jih je zagrešil n. pr. skladatelj Jos. Procházka v pesmi »Ptička« (Novi akordi III/3):

bolje:

Ne glede na besedo »zardela« je deklamacija v nadaljevanju istotako zgrešena. Poudarek pade tudi pri besedi »zapela« na napačen zlog, tako da skladatelj nikakor ne bi mogel zatajiti svojega češkega pokolenja.

Če tudi je izreka zlogotvornega *r*-a s polglasnikom v primerih: *zaardela*, *plave ardeče* ... popolnoma pravilna, vendar ni mogoče trditi, da je blagoglasna. Vzroka za neblagoglasje ni težko najti, ker tiči tokrat res v zloglasnemu, večinoma pa po krivici oklevetanemu, hiatu.⁶ V obeh primerih imamo stike dveh vokalov (*a + a*, *e + a*), ki pripadajo različnim zlogom. Artikulacija *r*-a zahteva od neveščega pevca mnogo močnejšega ekspiracijskega sunka, kakor

⁶ Prim. C. Gl., 53/38—39.

artikulacija drugih glasov. Ker tvori polglasnik nekako odskočno desko za *r*, se ta sunek prenese na polglasnik, kar ima za posledico presledek med vokalom in polglasnikom, ako ne celo trdo zastavljeni polglasnik, tako da je izglajena izreka obeh vokalov onemogočena ali vsaj zelo otežkočena.

Mnogo lepša in pevnejša je stara, danes za napako proglašena oblika pridevnikov *rdeč* in *rjav*, namreč *rudeč* in *rujav*, ki jo pa pesniki navzlic prepovedi še pridno uporabljajo:

...nagelj iz oken
lije zelen se po steni, *rudeče* se peni
v soncu tiho ta slap —
...
zdravih, *rujavih* lic in bisernobelega smeha,
(Župančič — Duma).

živo v lice *zarudela*,
ko je stopil on pred njo. (Gregorčič.)

Ako jo smejo pesniki uporabljati, zakaj bi jo ne smeli pevci? Paziti pa je treba, da je raba pravilna. Z *u*-jevsko obliko ni mogoče zamenjati vseh besed, ki začenjajo z zlogotvornim *r*-om, ampak samo zgoraj omenjene in njih izpeljanke:

rdeč(kast), *rdečiti se*, *rdeti*, *zardeti*; *-rjav(eti)* itd., in še to samo takrat, kadar predpisuje ritem pesmi samoglasniško izreko in kadar nastane nevarnost za hiat. S tem se knjižni slovenščini ne dela škode, nasprotno dviga se lepota naše besede.

V primerih, kjer ne sledi zlogotvorni *r* vokalu, takšna izreka ni dopustna, ampak je treba izgovarjati *r* s polglasnikom:

Naredi mi zibko pisano,
na jedno stran rožo narisano,
na drugo pa nagelj *rdeč* (izg. *ardeč*). (Drag. Kette.)

In rdi (izg. *ardi*) ji lice
in žari oko,
glasno ji utriplje
srčece mlado. (J. Freuensfeld Radinski.)

S tem poglavje o zlogotvornem *r*-u ni še zaključeno. Možna je še dvoglasniška izreka tega sonanta, toda na to se povrnem na primernejšem mestu.

(Dalje prih.)

Stanko Premrl:

Slovenska simfonična glasba.

Slovenci imamo predvsem bogato zborovsko literaturo, svetno kakor cerkveno. Koliko je obdelav narodne pesmi, koliko izvirnih zborovskih skladb! Koliko svetnih zborovskih del so izdali naši skladatelji sami, koliko jih je izšlo v raznih pesmaricah, društvenih izdajah in glasbenih listih! In cerkvenoglasbena zborovska literatura se nam je že tako namnožila, da jo je težko vso pregledati.

Primeroma manj založeni smo z domačo klavirsko in orgelsko literaturo. Pa tudi obojne te se je nabralo že lepo število, o čemer sem poročal v »Cerkvenem Glasbeniku« l. 1936.

Danes si hočemo ogledati slovensko simfonično glasbo. Zaradi popolnosti celotnega pregleda je v ta seznam uvrščena tudi slovenska simfonična glasba poljudnega značaja. Navesti pa hočem dela, napisana ne le za veliki orkester, temveč tudi za mali oziroma godalni orkester. Kolikor sem mogel do-
gnati,¹ so ta dela, navedena po abecednem redu skladateljev, sledeča:

Ačko France: Uvertura.²

Adamič Emil: Otroška suita za mali orkester; Tri turkeštanske lju-
bavne pesmi za mali orkester; Tatarska suita; Suita »Iz moje mladosti«; Scherzo
»Potrkan ples«; Ljubljanski akvareli za godalni orkester; Preludio di una com-
media; Pozabljen ples za godalni orkester; Zalna koračnica za godalni orke-
ster; Tri skladbe za godalni orkester; Koroška suita za mali orkester; Gosji
ples za mali orkester; Zrelo žito za godalni orkester in klavir; Sonatina in modo
classico za flavto in godalni orkester.

Arnič Blaž: Uvertura; Simfonična rapsodija; Zahvalna simfonija; Simfo-
nija »Duma«; Velikonočna simfonija; Zapeljivec; Pesem planin; Ples čarovnic;
Andante.

Beran Emerik: Tri legende.

Bernard Filip: Elegija; Scherzo za godalni orkester; Rapsodično kolo.

Bravničar Matija: Slovenska plesna burleska; Suonata »Svirka« v
treh delih; Hymnus slavicus, svečana predigra; uvertura »Kralj Matjaž«; Belo-
kranjska rapsodija; Trije divertimenti.

Bric Minko: Humoreska za godalni orkester.

Cerin dr. Josip: Strune, milo se glasite (lirične pesmi); Iz vrela lju-
bavi (suitsa veselih in otožnih deklislih pesmi); Miljenci (slovenske pesmi);
Sončni dnevi (pesmi za dobro voljo); Srečna vas domača (fantazija); Izpod
Lovčena (črnogorske pesmi); Jugoslavija (izbrane jugoslov. koračnice); Lepa
Mara (jugoslov. pesmi in plesi); Meditation; Vera — valčkova pesem, Tivoli —
fantazija (3 stavki); 7 koračnic.

Dominis Ivan: Himna danu (dnevu); Syrtos, orijentalaska uvertura.

Foerster Anton: Slovanska suita, op. 92; Obletnica iz opere »Gorenj-
ski slavček«.

Foerster A.-Škerjanc L. M.: Kranjska slavnostna koračnica, op. 53,
za godalni orkester.

Gerbič Fran: Dve baladi; Serenada; Jugoslovanska rapsodija; Lovska
simfonija (G-dur); Simfonija v f-molu.

Gregorc Jurij: Préludij mélancolique za godalni orkester.

Hochreiter Emil: Dionizijska uvertura.

Hrovatin Radoslav: Prleška čindara, plesna pesnitev za mali orkester;
Diatonična serenada za godalni orkester.

Ipavc dr. Benjamin: Serenada za godalni orkester; Uvertura spevo-
igre »Teharski plemiči«; Koračnica; Polka francesca; Spominčice, valček.

Ipavc dr. Josip: Predigra k II. dejanju spevoigre »Princezinja Vrto-
glavka«.

Jakl Anton: Uvertura »Kralj vinogradov«; 8 venčkov (potpurijev);
6 valčkov; 2 gavoti; Poloneza; 3 mazurke (polke); 2 polki (francoski); 17 ko-
račnic.

Jenko Davorin: Uverture: Aleksandar; Kosovo; Srbkinja; Čergo moja,
čergice, in nekaj drugih skladb.

Jeraj Karel: Tri narodne za godalni orkester; Molitev za godalni orke-
ster; Gondolijera za godalni orkester; Biseri iz slovenskih oper; Trije jugo-

¹ Pri sestavljanju tega pregleda mi je z dopolnili pomagal g. dr. Radoslav Hro-
vatin, arhivar Glasbene Matice, za kar se mu najlepše zahvaljujem.

² Skladbe brez označbe so za veliki orkester. Pri drugih je posebej
označeno.

slovanski napevi za godalni orkester; 5 srbskih plesnih napevov za godalni orkester; Tožba za umrlim kraljem in apoteoza za godalni orkester; »Vsak čas ima svojo glasbo«, suita za godalni orkester.

Karmelj Lojze: Koncertni valček.

Kogoj Marij: Plesna suita (trije stavki).

Kogoj M.-Jeraj K.: Allegretto za godalni orkester.

Kopore Srečko: Dnevnik; Uvertura; Sinfonietta; Uvertura rustica; Suita; Cyclus symphonius; Simfonija; Epilogo symphonico; Staroslovenske uverture.

Krek Gojmir: Andante, op. 2, za godalni orkester.

Lajovic Anton: Adagio; Andante; Capriccio; Caprice; Pesem jeseni.

Lajovic A.-Adamič E.: Sanjarija za godalni orkester.

Lavrin Anton: Uvertura; Simfonija.

Leskovic Bogomir: Domovina; Velika etuda.

Lipovšek Marijan: Simfonija v C-duru; Suita za mali orkester; Suita za godalni orkester.

Logar Mihovil: Serenata — burlesca, Mala serenada za mali orkester in več drugih.

Mandić Josef: Mala suita (izšla v Union ediciji); Simfonije: I., II., III.

Mašek Gašper: Slavljanska uvertura; Slovenci (potpuri); Soldaška; Kvadrilja št. 2.

Mašek Kamilo: Uvertura k Juditi; Zvončki (Schneeglöckchen), valček.

Mihevc Jurij: Uvertura k operi »Vilino dete«; Uvertura k operi »Planetic.

Mihevc J.-Škerjanc L. M.: Planeti, uvertura za godalni orkester.

Mihelčič Slavko: Pesem za godalni orkester.

Osterc Slavko: Suita (5 stavkov); Mala suita; Klasična uvertura; Koncert; Simfonija (4 stavki); Mati, simfonična slika; Pasakalija in koral; Slanica (variacije); Trije plesi; Religioso za godalni orkester; Mouvement symphonique; Štiri skladbe; Bagatele; Simfonija »Idealic« v C-duru; Nokturno; Humoreska; Povodni mož (simfonične slike po Prešernovi baladi); Nokturno (Zeleni gaj) za godalni orkester.

Parma Viktor: Predigre k operam; Intermezzo iz opere »Ksenija« za godalni orkester; Spomin na Kranj za mali orkester; Slovanske cvetke za mali orkester; Bela Ljubljana (valček).

Petrič Vladimir: Zvuci s Koraba (suits).

Polič Mirko: Suita v starem slogu; Uvertura; Preludij; Suita »Morje«.

Premrl Stanko: Scherzo v a-molu; Božična suita (4 stavki, zadnji z meš. zborom); Tema z variacijami v Es-duru; Allegro za godalni orkester; Andante sostenuto; Scherzo v A-duru; V sveti noči; Simfonični stavek k Pregljevemu »Azazelu«; Fuga v a-molu za godalni orkester; Štiri pastore; Rondino v g-molu.

Prevoršek Uroš: Concerto grosso (3 stavki) za godalni orkester.

Prinčič Vladimir: Fuga za godalni orkester.

Pučnik Ivan: »Živim z zemljo«, fantazija za komorni ansambel.

Ramovš Primož: I. simfonija (1940-41); Divertimento za dva korneta, pavke in godalni orkester (3 stavki) (1941); Musica funebre (1941); Kolo za mali orkester (1941); Stavek za godalni orkester (1942); Divertimento za 2 oboi, fagot in godalni orkester (5 stavkov), II. simfonija (1943).

Savin Risto: Suita »Čajna punčika« (1941).

Stegnar Feliks: Pustne cvetke za mali orkester; Le hitro k ljubici za mali orkester.

Svetel Herbert: Predigra k »Veroniki Deseniški«, Koncert za klavir in orkester.

Santel Saša: Mala suita; Andante za godalni orkester; Belokranjska serenada za godalni orkester; Suita za godalni orkester; Venec slavonskih pesmi.

Sivic Pavel: Več skladb.

Šček Breda: Mala suita za godalni orkester.

Škerjanc Lucijan Marija: Godba k »Zlahtnemu meščanu«; Lirična uvertura; Groteska; Koncert za gosli in orkester; Slavnostna uvertura; Simfonični stavek v E-duru; Simfonični stavek v F-duru; Dramatična uvertura; Uvertura »Mlada Breda«; Tri skladbe za godalni orkester; Preludij in Scherzo; II. simfonija (v h-molu); III. simfonija (v C-duru); Koncert za klavir in orkester; Preludio, aria in finale za godalni orkester; Plesni motiv za godalni orkester; Čakona na slovensko narodno pesem; IV. simfonija (za godalni orkester); Suita v starem slogu za godalni orkester; Cyrano de Bergerac (gavota in pastorele) za godalni orkester; Preludij in fuga za godalni orkester; Suita v osmih stavkih za godalni orkester; Mařenka, simfonična slika; Nocturne; V. simfonija (1943).

Šturm Franc: Andante e Presto.

Švara dr. Danilo: »Simfonija«.

Tome Matija: Nizki rej, suita v treh stavkih; Variacije za slovensko narodno pesem; Koncertna uvertura za godalni orkester.

Ukmar Vilko: Prebujenje za godalni orkester; Slovenska uvertura za godalni orkester.

Vilhar Miroslav: »Jamska Ivanka«, uvertura.

Vilhar Fr. Serafin: Uvertura k operi »Smiljana«.

† Weiss Božo: Allegro za godalni orkester in več drugih.

Zebre Dimitrij: Tek; Vizija.

Spričo teh tu navedenih — nad dve sto — skladb za veliki ali po večini še za godalni orkester se upravičeno vprašujemo, kako je mogoče, da se n. pr. v koncertni sezoni 1942/43 pri izredno številnih simfoničnih koncertih ni izvajalo več kot samo devet slovenskih orkestralnih del. Zato pričakujemo, da bodo naši orkestri in njih voditelji v bodoče nasproti našim domačim delom bolj pravični in da ne bo nobenega simfoničnega koncerta brez vsaj ene ali več slovenskih simfoničnih skladb.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Saša Santel: **Koncertino** za violino s spremljevanjem klavirja. Op. 44. Ljubljana 1943. Samozaložba. Skladba je nov dokaz skladateljeve neumorne pridnosti, ki pri svojem delu ne pozna nikakega odmora. Že sam obseg (30 strani partiture) dokazuje, da skladbe ni smatrati za kak kratek karakteren komad, ampak jo moramo prištevati med resne koncertne skladbe; namenjena je violinistom, ki so prekoračili vsaj srednjo stopnjo šolskega izobraževanja in se približujejo že višji stopnji, na kateri se prično usmerjevati v koncertno udejstvovanje. Oblikovno je skladba, dasi zgrajena v enem samem stavku, jasno razčlenjena: v glavnem je trodelna z odgovarjajočimi prehodi in zaključki. Glavna teža skladateljskega dela, se zdi, je položena v solistični inštrument, ki je tudi skladatelju najbližji. Klavirski del je, kot v podobnih skladbah, podrejenega, spremljajočega značaja; na več mestih bi ga kazalo samostojneje razviti oziroma v odstavkih, ki kažejo preveč etudne šablone, seči nekoliko globlje. V splošnem bo pa skladba kot celota prav lepo zvenela; posebno izrazito so nakazani zagoni, viški, podčrtana so čustveno razgibana mesta.

Skladbo domačim violinistom zelo priporočamo; ne samo zato, ker je izdajanje takih skladb v samozaložbi pri nas zelo tvegana zadeva, ampak predvsem zato, da se

¹ Umrl 1. 1941.

tudi v tej glasbeni panogi po možnosti osamosvojimo in pritegnemo v študijski in koncertni spored vsaj to, kar na polju tovrstne literature imamo. — V tisk se je vrnilo več napak, ki se nanašajo zlasti na prestavne znake. Ob primerjanju klavirskega in violinskega dela se dajo te napake z lahkoto izločiti.

M. Tome.

Primož Ramovš: Pihalni trio za oboo, klarinet in fagot. Na svetlo dala Akademsko založba v Ljubljani, 1943. — Skladba, zložena l. 1942., sestoji iz šestih stavkov: Adagio, Allegro molto, Allegro, Allegretto, Adagio in Prestissimo. Prvi stavek, zložen deloma unisono v obsegu dveh oktav, deloma harmonsko kontrapunktično, je kratek, razpoloženje slovesno resno; svojevrstni atonalni slog je že tu v precejšnji meri nakazan. Drugi in tretji stavek sta daljša, živahna, kontrapunktično oz. tematično že bolj izrazita, harmonično apartna. Allegro molto je v obliki trodela, z nekakimi vzkliki in odmevi v srednjem delu. Tudi Allegro se v sredini, oziroma v drugem delu za spoznanje umiri, na kar nastopijo zopet tematični motivi iz prvega dela. Prijetno pastoralnega značaja in tudi glasbeno užitnejši, jasnejši, kar ljudsko domač je četrti stavek. Pričinja ga klarinet sam v daljši melodiji, v dominantnem tonovskem načinu, A-duru. Nato si oboo in fagot posnemajoče odgovarjata, klarinet se jima pridruži. Sledi skupna pastoralna igra v pravem tonovskem načinu, v D-duru. Tu igra glavno melodijo oboo in zaključí še bolj po naše kot prej klarinet.

Klarinet¹ je končal:

Oboo pa:

V tem stavku omenjam še kot zanimljivost ležeče uporabljeni ton v klarinetu: 14 taktov ponavlja svoj a na tale način:

in se ne zmeni za vstop oboe in fagota v subdominantno harmonijo. Peti stavek je nekak koral v alla breve, štirikrat po štiri takte s fermato na koncu; in ves čas v krepkih, nenavadno modulajočih unisono oziroma vzporednih dvojno oktavnih postopih. V formalnem glasbenem oziru mojstrsko, v tehnično izvajalnem virtuozno je napisan sklepni Prestissimo-stavek z vodečim in prevladujočim tematičnim materialom glavne teme, ki se ji za malo časa pridruži še druga kot bežen utrinek in tu pa tam še fretja kot prvotna naslonitev na koralno temo v petem stavku. Stavek postaja proti koncu vedno bolj nekak stretto, konča pa se v težkih, ostro disonančnih akordih slovesno cerkveno. — Kljub atonalnosti skladbe jo smatram za odlično. Je dobro premišljena, v podrobnostih spretno izdelana. Na inštrumentih, ki je zanje pisana, bo brez dvoma z uspehom in kljub mnogim trdotam dobro zvenela.

St. Premrl.

Vinko Vodopivec: Nočni obisk. Za mešani zbor in orgle. — Odobril škof. ordinariat ljubljanski dne 7. jan. 1943, št. 51. Izdal in opalografiral Roman Pahor, Ljubljana 1943. — Besedilo — čigavo, ni povedano, morda m. Elizabete — govori o Jezusu, božjem Jetniku v tabernaklju, ki ga pride verna množica ljudstva obiskat in se zaupno z njim pogovarja; ga pozdravlja, se mu poklanja, ga tolaži in mu skesano

¹ Notiran v C; v skladbi je klarinet ves čas v A (La).

zadostuje. Pesem je prekomponirana, a tako, da se glavna in stranska misel deloma kot v kiticnih pesmih ponavljata, deloma nastopijo sredi skladbe in pri sklepu novi motivi: v sredi motiv za zbor s triolami in na koncu. Oblikovno je torej skladba prav lepo zaokrožena. Tudi se prijetno vrstijo posamezni glasovi: basi, soprani s krajšimi in daljšimi vstopi zbora. Melodija prvih je deloma preprosto domača, deloma mehka, mestoma — zaradi mnogih padajočih kvart — še preveč. Krepak, zdrav in neoporečno cerkven je recitirajoč zbor: »Gospod, ki tiho tu živiš,« ki raste do mogočnega viška: »da tvoje bom ljubezni vreden«. Zbor svoje zadnje besede večkrat ponovi: tu in potem še nekaj kratov. Pri drugem daljšem nastopu zbora »A svet ljubezni ne pozna« so mi manj všeč triole, ki so zopet bolj svetnega značaja. Zelo cerkven in mogočen pa je sklepni zbor, zlasti od »Zahvaljen, Jezus« dalje. — Kot mal harmoničen nedostatek omenjam razvez septime navzgor konec četrte vrste prve strani v peto. Bolje bi bilo, da gre najprej b v a in potem šele v e. Nekoliko nedosledno sta pisana začetni takt 1. in 2. — tenorski glas, in potem na 2. strani ponovitev tega mesta oziroma še na 4. strani. Pravilno bi bilo dosledno ohraniti čist štiriglasni stavek in pisati vse trikrat:

Končno rečeno je skladba vsekakor pevsko hvaležna, ne težka; ugajala bo in učinkovala. Poleg partiture so izšli tudi glasovi: sopran in alt skupaj, tenor in bas skupaj. St. Premrl.

Missa in honorem Nativitatis B. M. V. quattuor vocibus inaequalibus organo comitante concinenda auctore Vinc. Vodopivec. Editio III. — Ta Vinko Vodopivčeva latinska maša, objavljena prvič v Cerkv. Gl. I. 1914, in potem v samostojni, nekoliko bolj preprosti priredbi I. 1937, je izšla sedaj v III. izdaji. Mašo, zloženo v resno plemenitem, skrbno izdelanem in deloma polifonem, a ne težkem slogu, priporočamo. St. P.

Razne vesti.

Šola Glasbene Matice v Ljubljani je v šolskem letu 1942/43 zaključila 61. leto svojega obstoja in delovanja. V letnem poročilu, ki ga je ob tej priliki izdala, podaja podrobne podatke o ustroju šole, o učiteljskem zboru in o učencih. V šolskem letu 1940/41 je dobila šola novo notranjo ureditev, in sicer:

1. stopnja: Pripravnica — 2 leti: 1., 2. razred;
2. stopnja: Nižja šola — 4 leta: 3., 4., 5., 6. razred;
3. stopnja: Srednja šola — 2 leti: 7., 8. razred;
4. stopnja: Višja šola — 2 leti: 9., 10. razred.

Te stopnje veljajo za klavir in gosli, ki imajo po 10 razredov; pouk violončela ima 8 razredov, ostali inštrumentalni pouk 6 razredov. — V minulem šolskem letu so se poučevali sledeči predmeti: solopetje, klavir, gosli, violončelo, flauta, oboa, klarinet, rog, trobenta, pozavna, orgle, splošna glasbena teorija, harmonija, intonacija, mladinsko petje, šolski zbor, ansambelska igra, vaje in deklamacije. Poučevalo je poleg ravnatelja 28 učnih moči. Gojencev je bilo 640. Na javnih produkcijah so nastopili enajstkrat. V počitniških mesecih: juliju in avgustu je del učencev — 350 — nadaljeval svoj pouk v počitniškem tečaju in zaključil z dobro uspešno javno produkcijo

dne 31. avgusta. — V novem šolskem letu, ki se je pričelo v septembru, se je do sedaj vpisalo v šolo Glasbene Matice že okrog 700 učencev. — Letno poročilo za leto 1942/43 poroča tudi o vodstvu Glasbene Matice in o delovanju koncertne poslovnice Glasbene Matice ljubljanske in o njenem 1000. koncertu, ki je bil dosežen dne 1. marca 1943.

Umrl je 19. avgusta na Teharjih pri Celju ondotni bivši organist Ludvik Šparhakl v 84. letu starosti. Orglarsko šolo v Ljubljani je dovršil l. 1892. Orglal pa je že kot samouk od l. 1880 dalje. Služboval je na raznih krajih, najdalje na Teharjih: od l. 1896 do 1898 in od l. 1899 do 1925, ko je stopil v pokoj. Na Teharjih je vodil tudi mladinski moški prosvetni zbor. Bil je tudi umen sadjar in živinorejec ter rad pomagal z besedo in delom sosedom in znancem. Skrben za družino je gimnazijsko izšolal vse tri svoje sinove, od katerih živita še Karel, župnik, in Leopold, računski inšpektor pri poštnem ravnanstvu v Ljubljani. Vrlemu možu blag spomin in večni pokoj!

Umrl je 15. oktobra v Ljubljani g. Franc Kos, hranilnični uradnik v pokoju, star 85 let. Rojen Idričan je tam dolga leta služboval pri Okrajni hranilnici. 56 let je bil idrijski cerkveni pevec. Tudi je nabiral idrijske narodne pesmi in pomagal pri tem delu pokojnemu svojemu rojaku skladatelju in pevovodju Zorku Prelovcu. Pokojni Kos je bil eden tistih, ki je storil mnogo več, kot mu je veleval stan. Že v Idriji je bil marljiv odbornik Vincencijeve konference; v Ljubljani pa tudi vseh 14 let, ki jih je tu preživel. Bil je zaslužen kulturni delavec — hkrati pa vzoren družinski oče. Rodilo se mu je 17 otrok, ki jih je vse skrbno vzgojil. Blagi pokojnik naj počiva v miru Kristusovem!

Posredništvo za avtorske pravice glede glasbenih in dramskih del je po odločbi g. šefa pokrajinske uprave div. generala Leona Rupnika prevzela zopet bivša poslovalnica v Ljubljani, Resljeva cesta 13, I. nadstr.

Med repertoarjem naše opere so za leto 1943/44 napovedana izmed slovenskih opernih in operetnih del: Foersterjev »Gorenjski slavček«, Svetelovi »Višnjegoreci« in Gregorčeva »Melodija srca«.

Izšlo je ravnokar 5 obhajilnih pesmi za mešani zbor, zložil Franc Premrl. Partitura 8 lir, glasovi po 5 lir. Pesmi priporočamo.

V kratkem izidejo novi Stanko Premrlovi orgelski preludiji, VII. zbirka. Organiste in vse tiste, ki se za tovrstno glasbo zanimajo, na to opozarjamo.

TO IN ONO.

STARA BOŽIČNA PESEM IZ POLHOVEGA GRADCA¹

1. Pastirci poslušajte, ne spite nocoj,
vsi bratje in strici, vi mladi fantiči,
vsi pojte z menoj.
Ta angel že poje nad nami lepo,
sa saba nas vabi, če smo glih slabi,
vsim dobro nam bo.
2. Hitrú gor skočite, ni časa več spat,
hitrú gor vstanite, sa mana tecite
en čudo gledat.
Mesias je rojen, v štalci leži,
od Marije je rojen, od divice oddojen,
nas vidit želi.

¹ Pesem, napisano v bohoričici, sem dobil na starem listu, kjer gre za razne prejemke župne cerkve v Polhovem Gradcu od njenih podružnic. Kako mi je list prišel v roke, se ne spominjam več. Podajam jo v današnji pisavi. Urednik.

3. Vi vsi ste prosili, deb enkrat peršov,
želé ste nosili, Boga ste prosili,
deb vas odrešov.
Po ktirim ste vpili, ta vam je zdej dan,
kirgá ste prosili inu sebi vošili,
ta vam je poslan.
4. Ta voče prestati smert, martro enkrat,
od smert spet vstati, nebesa vam dati,
za gvišno prav rad.
Za nas oče biti na križu rezpet,
lubezen nam striti, nu nas vse odrešiti,
nu v nebesa vzet.
5. Le dol pokleknimo pred dete sveto,
prou ga počastimo, za prihod hvalimo,
da nam gnadliv bo.
Treba je zdihovati iz serca na glas,
da nam da prebivat, v nebesih vživat
svoj božji obraz.
-
-

Ob sklepu 66. letnika.

Današnji številki, ki je za to leto zadnja, smo priložili tudi naslovno stran in kazalo lista. Hvala Bogu in Vam, naši dragi sotrudniki in cenjeni naročniki, da smo mogli v tem letniku vsaj toliko nuditi, kolikor pač smo. Tudi za naprej hočemo list za vsako ceno še vzdržati pri življenju ter z božjo in Vašo pomočjo pričeti v l. 1944 z izdajanjem 67. letnika »Cerkvenega Glasbenika«. Priporočamo se za dopise, ki nam žal tudi na našo prošnjo in poziv v prejšnji številki niso došli nobeni. — Poštne položnice za poravnavo naročnine za l. 1944 bomo listu priložili prihodnjič. Naročnike pa, ki naročnine za l. 1943 še niso poravnali, prosimo, naj nam jo nakažejo čimprej.

NAŠE PRILOGE.

Današnja glasbena priloga v obsegu štirih strani prinaša dve Mirko Rennerjevi božični pesmi in Stanko Premrlovo »Naši preljubi Gospe Zmagovalki«. — Mirko Renner je mlad slovenski duhovnik, doma v Štjaku na Goriškem. Letos poleti je tam pel svojo novo mašo. Sedaj slušbuje kot kaplan v Desklah ob Soči. V krogu naših skladateljev ga toplo pozdravljamo. — Posamezni izvodi priloge se dobe pri naši upravi po 1 liro.

Verantwortlicher Redakteur und Herausgeber Stanko Premrl in Ljubljana — Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Številka ček. računa 10.749. — Gedruckt bei Ljudska tiskarna in Ljubljana — Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 25 lir, za dijake 15 lir. — Uredništvo: Zarnikova ulica 12. — Uprava: Semeniška ulica 2. —